

**ВПРОВАДЖЕННЯ ВАРІАТИВНИХ
МОДУЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ
ПРОГРАМИ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
В УЧНІВ 8-Х КЛАСІВ**

Сороколін Наталія

Львівський державний університет фізичної культури

Аннотация

В статье освещаются вопросы, связанные с внедрением вариативных модулей учебной программы по физической культуре в 8 классах. Осуществлен анализ материально-технической базы учебных заведений для изучения того или иного вариативного модуля. Проанализирована возможность внедрения вариативных модулей в процессе обеспечения учебного заведения с учетом интересов школьников. С помощью анкетирования опрошено 475 школьников Львовской области. Установлено, что в 8-х классах школ Львовской области внедряются волейбол, футбол, легкая атлетика, баскетбол. Однако состояние материально-технической базы школ и интерес учеников несколько не соответствует в процентном отношении к значению внедренных этих вариативных модулей.

Ключевые слова: учебная программа, ученики 8 классов, вариативные модули, физическая культура.

Annotation

In the article issues related to the implementation of optional modules of the physical culture curriculum in 8 classes is covered. The analysis of the material and technical base of educational institutions for the study of any variant of the module was presented. The possibility of introducing of optional modules according to the availability of the institution and the interests of students was highlighted. The questionnaire for 8 th grade students was developed. There were interviewed 475 pupils of Lviv. It was established that in 8 th grade schools in the Lviv region are introduced volleyball, football, athletics, basketball. However, the state of material and technical base of schools and pupils' interest does not correspond to the percentage of implemented variant modules. It was revealed that interest of students to implemented sports is somewhat below the level of implementation.

Keywords: curriculum, 8th grade students, optional modules, physical culture.

Постановка проблеми: Чинна навчальна програма з фізичної культури у середніх класах передбачає вибір учнями варіативних модулів з урахуванням матеріальної бази школи, традицій навчального закладу, кадрового забезпечення школи та інтересів школярів [1]. На нашу думку, важливим компонентом у структурі навчання рухових дій під час уроків фізичної культури є стан матеріально-технічного забезпечення шкіл та інтереси школярів до різних варіативних модулів навчальної програми [2, 3, 4, 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У літературних джерелах є чимало наукових досліджень, які присвячені ставленню школярів до фізичної культури в сучасних умовах, особливостям мотивації, інтересу до занять різними видами рухової діяльності, використанню інноваційних підходів і використанню різноманітних засобів і методів формування в учнів потреби та інтересу до фізичної культури, удосконаленню сучасного уроку фізичної культури [6, 7, 8, 9, 10 та ін.]. Однак ми вважаємо, що в наукових публікаціях питання реального впровадження варіативних модулів навчальної програми з урахуванням матеріально-технічного забезпечення школи та інтересів школя-

рів висвітлено недостатньо, тому це стало основою для проведення дослідження.

Мета статті: дослідження рівня впровадження варіативних модулів навчальної програми з фізичної культури та здійснення порівняльного аналізу застосування варіативної складової з урахуванням матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів та інтересів школярів.

Організація дослідження: Дослідження проводилося на базі загальноосвітніх навчальних закладів Львівської області. В опитуванні взяли участь школярі із 38 навчальних закладів Львівщини, із них: 22 школи розташовані в містах Львівської області і 16 – у сільській місцевості області. На запитання анкети відповідали 475 школярів 8-х класів.

Результати дослідження та їх обговорення. Відповідно до інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України, у 8-х класах учні повинні опанувати на уроках фізичної культури навчальний матеріал з 3-4 варіативних модулів.

Ми встановили, що найбільш розповсюдженими для вивчення у 8-х класах є такі види спорту: волейбол, футбол, легка атлетика, баскетбол.

Узагальнені результати опитування учнів показали, що волейбол вивчають 88,6% опитаних восьмикласників. Незначна розбіжність у вивченні волейболу спостерігається в міських і сільських школах. Так, у містах Львівської області вивчають 90,8% учнів, у селах – 83,2% школярів. Встановлено, що 90,5% учнів (89,6% у містах, та 92,7% у селах) вважають, що стан матеріально-технічної бази дозволяє вивчати волейбольні вправи. Однак інтерес до вивчення волейболу значно нижчий – волейбол прагнуть вивчати 53,3% учнів, що навчаються в містах, та 55,5% школярів сільських шкіл. Більше хочуть вивчати волейбол хлопці, ніж дівчат,

та, – 58,3% та 50,2% відповідно. Загалом по області інтерес до волейболу виявили 53,3% школярів.

Наступний вид спорту, який учні 8 класів вивчають на уроках фізичної культури, – футбол. Про впровадження футболу висловилися 86,1% опитаних учнів. При цьому більше про вивчення цього варіативного модуля висловилися учні, які навчаються в сільських школах – 98,5% школярів, у той час як у містах вивчають футбол 81,1% учнів 8 класів. Про створення належних умов для вивчення футболу наголосили 85,7% школярів. Виявлено, що інтерес до футболу порівняно з реальним станом впровадження є невисоким. Так, вивчати футбол прагнуть 47,2% школярів (45,6% у містах та 51,1% у селах). Відрізняється інтерес до цього виду спорту і за статтю школярів. Так, 62,8% хлопців вважають, що футбол для них є цікавим, і лише 33,9% дівчат хочуть грати у футбол під час уроків фізичної культури.

Широкого впровадження набув варіативний модуль «Легка атлетика». У школах його вивчають 85,3% учнів 8 класів. Варто зазначити, що в закладах, які розміщені в сільській місцевості, легку атлетику вивчають дещо більше учнів, ніж їхніх однолітків із міських шкіл (90,5% та 83,1% відповідно). Встановлено, що 72,8% школярів вважають, що в їхніх навчальних закладах можна впроваджувати цей вид спорту. Легку атлетику у 8 класах хочуть вивчати 40,6% учнів. Низький інтерес до цього виду спорту спостерігається як в учнів, що навчаються в містах, так і в селах. Так, у міських школах цей показник сягає 39,6%, а в селах – 43,1%. У вивченні легкої атлетики не встановлено суттєвої різниці між бажанням хлопців та бажанням дівчат. Серед опитаних хлопців 41,3% хочуть під час уроків фізичної культури виконувати легкоатлетичні вправи, а серед дівчат

– 40,1%.

Виявлено досить високий відсоток упровадження в загальноосвітніх навчальних закладах Львівської області варіативного модуля «Баскетбол». Про вивчення баскетболу на уроках фізичної культури висловилися 82,7% школярів. При цьому цей показник практично не відрізняється у відповідях респондентів міських і сільських шкіл. У містах щодо впровадження баскетболу висловились позитивно 82,8% школярів, у селах – 82,5%. Про створення належних умов для вивчення баскетболу висловилися 87,2% учнів (86,1% міських і 89,8% сільських шкіл). Варто зазначити, що баскетбол викликає достатній інтерес в учнів 8-х класів. Про це свідчать результати опитування учнів 8 класів: 50,9% міських школярів і 48,2% учнів сільських шкіл вважають баскетбол цікавим і корисним видом спорту. Загалом по області бажають вивчати баскетбол 50,1% учнів 8 класів.

Гімнастику під час уроків фізичної культури вивчають 62,7% школярів. Варто зазначити, що в сільських школах відсоток упровадження цього виду спорту значно вищий, ніж у міських навчальних закладах, – 75,9% і 57,4% відповідно. Встановлено, що гімнастичне обладнання застаріле і в навчальних закладах немає можливостей для якісного вивчення цього виду спорту. Про належне забезпечення шкіл гімнастичним інвентарем та обладнанням висловилися 54,9% учнів 8 класів. Школярі 8 класів не проявляють високого інтересу до вивчення гімнастики під час уроків фізичної культури. Так, про своє бажання вивчати варіативний модуль «Гімнастика» висловилися 37,3% учнів. При цьому інтерес до гімнастики більший у дівчат, ніж у хлопців (44,7% і 28,4% відповідно). Виявлено, що учні, які навчаються в селах, більше зацікавлені у вивченні гімнастики, ніж їхні однолітки в міських шко-

Упровадження варіативних модулів навчальної програми, матеріально-технічне забезпечення та інтерес учнів 8 класів

Варіативний модуль навчальної програми	Відповіді респондентів					
	Стан упровадження		Матеріально-технічне забезпечення		Інтерес до варіативного модуля	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Волейбол	421	88,6	430	90,5	256	53,9
Футбол	409	86,1	407	85,7	224	47,2
Легка атлетика	405	85,3	346	72,8	193	40,6
Баскетбол	393	82,7	414	87,2	238	50,1
Гімнастика	298	62,7	261	54,9	177	37,3
Настільний теніс	212	44,6	203	42,7	249	52,4
Бадмінтон	106	22,3	107	22,5	194	40,8
Гандбол	87	18,3	120	25,3	119	25,1
Лижна підготовка	44	9,3	32	6,7	157	33,1
Туризм	40	8,4	42	8,8	181	38,1
Плавання	36	7,6	59	12,4	302	63,6
Аеробіка	25	5,3	32	6,7	129	27,2
Гирьовий спорт	22	4,6	38	8,0	102	21,5
ППФП	14	2,9	12	2,5	55	11,6
Аквааеробіка	2	0,4	7	1,5	120	25,3
Городки	0	0,0	7	1,5	61	12,8

лах (у містах – 32,8%; у селах – 48,2% учнів).

Досліджено, що, крім названих видів спорту, у загальноосвітніх навчальних закладах у 8 класах учні мають можливість вивчати настільний теніс. Про те, що на уроках фізичної культури учні вивчають настільний теніс, висловилися 44,6% школярів (40,5% – у містах та 44,6% – у селах). Виявлено, що рівень упровадження цього виду спорту практично збігається з матеріально-технічним забезпеченням шкіл для вивчення настільного тенісу. Так, 42,7% учнів (45% у містах, та 66,4% у селах) вважають, що у школах, де вони навчаються, можна вивчати цей вид спорту. Результати опитування учнів 8 класів виявили досить високий інтерес до цього виду спорту. Так, по області прагнуть вивчати настільний теніс 52,4% учнів. При цьому інтерес

до цього виду спорту вищий в учнів міських, ніж сільських шкіл (54,7% і 46,7% відповідно).

Ми виявили, що у школах Львівщини у 8 класах упроваджується бадмінтон. У міських школах про вивчення варіативного модуля «Бадмінтон» висловилося 23,7% школярів, у сільських – 19% дітей, загалом – 22,3% восьмикласників. Варто зазначити, що рівень упровадження цього виду спорту збігається з наявним матеріальним забезпеченням: 22,5% школярів (22,2% – у містах, і 23,4% – у селах) вважають, що забезпечення спеціальним інвентарем у їхніх школах відповідає вимогам навчальної програми. Але ми зауважили, що інтерес до вивчення бадмінтону значно вищий. Так, вивчати бадмінтон на уроках фізичної культури хочуть 40,8% учнів (41,4% – у містах, та 39,4% – у селах області). Варто

зазначити, що більший інтерес і зацікавленість цим видом спорту висловили дівчата, ніж хлопці. Так, 48,6% опитаних дівчат вважають позитивним те, щоб в їхніх школах вивчали бадмінтон, а в юнаків цей показник становить 31,7%.

Установлено, що в навчальних закладах Львівської області впроваджується варіативний модуль «Гандбол». Про це стверджують 18,3% учнів (20,4% – у містах та 13,1% – у селах). Такий рівень упровадження гандболу, на думку учнів, є дещо нижчим за забезпеченість навчальних закладів. Про можливість вивчення цього виду спорту висловилися 25,3% школярів (26% – у містах та 23,4% – у селах). Надзвичайно важливим є те, що інтерес до вивчення цього виду спорту збігається із матеріально-технічним забезпеченням шкіл для вивчення гандболу. Так,

вивчати гандбол на уроках прагнуть 26% учнів, що навчаються в містах, та 22,6% – у селах. Однак ми виявили суттєву різницю між бажанням хлопців та бажанням дівчат вивчати цей вид спорту. Так, 37,6% юнаків і 14,4% дівчат виявляють інтерес до вивчення гандболу у своїх навчальних закладах. Загалом по області вивчати гандбол хочуть 25,1% учнів.

Результати опитування учнів 8 класів показали, що такі варіативні модулі навчальної програми, як «Лижна підготовка», «Туризм», «Плавання», «Аеробіка», «Гирьовий спорт», «Професійно-прикладна фізична підготовка» та «Аквааеробіка» теж впроваджуються у 8 класах загальноосвітніх навчальних закладів Львівської області. Проте відсоток вивчення цих видів спорту є незначний. Так, лижну підготовку у 8 класах вивчають 9,3% опитаних учнів. При цьому в містах показник значно нижчий, ніж у селах (3,6% і 23,4%). Учні 8 класів вказали на відсутність лижного спорядження у школах і про неможливість якісного навчання з цього виду спорту. Про те, що в їхніх школах збережений інвентар для проведення лижної підготовки, наголосили 6,7% учнів (2,1% – у містах та 18,2% – у селах). Варто зазначити, що цей вид спорту викликає досить високий інтерес в учнів 8 класів. Про бажання вивчати навчальний матеріал з лижної підготовки висловилися 33,1% школярів (30,2% у містах та 40,1% у селах). При цьому ми не встановили суттєвої різниці між інтересом до вивчення лижної підготовки в юнаків та в дівчат. Бажають вивчати цей варіативний модуль 34,9% юнаків і 31,5% дівчат.

Варіативний модуль «Туризм» у 8 класах вивчають 8,4% опитаних учнів 8 класів. При цьому слід зазначити, що туризм, як і лижна підготовка, більше впроваджується у школах сільської місцевості, ніж у містах. У селах про це наголошують 22,6% школярів,

а в містах – 2,7%. Однак виявлено, що забезпеченість туристичним спорядженням і спеціальним обладнанням міських шкіл дещо вища. Про можливість якісного вивчення туризму стверджують 5% учнів, що навчаються в містах області. Це майже вдвічі вище, ніж реальний стан упровадження цього виду спорту. У школах сільської місцевості навпаки: стан забезпечення туристичним спорядженням нижчий від реального стану впровадження цього виду спорту. Про можливість якісного проходження навчального матеріалу стверджують 18,2% учнів 8 класів сільських шкіл. Загалом по області 8,8% учнів вважають, що можуть вивчати туризм на уроках фізичної культури. Варто зазначити, що інтерес до вивчення туризму є значно вищим, ніж реальний стан упровадження цього виду спорту. Так вважають 38,1% учнів (36,7% – у містах та 41,6% – у селах).

На території Львівської області у 8 класах впроваджується варіативний модуль «Плавання». Ми виявили, що вивчати плавання хочуть учні, які навчаються і в селах, і містах області. Загалом, по області виявляють інтерес до цього виду спорту 63,6% восьмикласників (63,9% – у містах та 55,5% у селах). Слід наголосити, що відповідно до матеріально-технічного забезпечення шкіл, плавання вивчають учні лише у міських школах. Так, 17,5% школярів, що навчаються в міських школах, вважають, що під час уроків фізичної культури вони мають можливість вивчати плавання, у той час як у селах така можливість відсутня. Загалом по області так вважають 12,4% учнів. Однак реальний стан упровадження цього варіативного модуля у школах значно нижчий – 7,6%.

Незначний відсоток учнів стверджують, що під час уроків вивчають варіативний модуль «Аеробіка» (5,3%). Варто зазначити, що цей варіативний модуль

набув більшого поширення в містах, ніж у селах (7,1% і 0,7% відповідно). Незначно від реального стану впровадження відрізняється і матеріальне забезпечення шкіл для вивчення цього виду спорту. Так, 6,7% учнів 8 класів вважають, що в їхніх навчальних закладах можна запровадити цей вид спорту. Однак інтерес до впровадження аеробіки в навчальних закладах є досить високий, особливо серед дівчат. Бажання займатися аеробікою мають 38,9% дівчат та 13,3% юнаків. Загалом по області за впровадження цього варіативного модуля висловилися 27,2% учнів (25,1% – у містах та 32,1% – у селах).

Гирьовий спорт вивчають 4,6% опитаних учнів 8 класів (4,1% – у містах та 5,8% – у селах). Однак бажання вивчати цей варіативний модуль навчальної програми є значно вищим, особливо серед юнаків. Виявляють інтерес до цього виду спорту 36,7% юнаків та 8,9% дівчат. Загалом серед опитаних учнів 8 класів за впровадження гирьового спорту висловилися 21,5% учнів: 21,3% школярів міських та 21,9% учнів, які навчаються в сільських школах. Слід зазначити, що забезпечення інвентарем для вивчення гирьового спорту у школах недостатнє. Лише 8% опитаних учнів вважають, що в їхніх закладах є належні умови та достатній інвентар для вивчення цього виду спорту.

Професійно-прикладну фізичну підготовку вивчають 2,9% учнів 8 класів. Цей варіативний модуль викликає інтерес у 11,6% восьмикласників, з них 9,2% учнів, які навчаються в міських школах, та 17,5% – сільських школярів.

Елементи аквааеробіки під час уроків фізичної культури вивчають 0,4% учнів 8 класів. Варто зазначити, що цей варіативний модуль викликає інтерес у 25,3% опитаних учнів 8 класів (26% – у містах та 23,4% – у селах). При цьому більшу зацікавленість ви-

вчати аквааеробіку висловлюють дівчата, ніж юнаки – 30,7 % порівняно з 18,8 %.

Ми не виявили, що варіативний модуль «Городки» вивчають у 8 класах. Незначна кількість учнів, а саме 1,5 %, вважають, що в їхніх школах можна запровадити цей вид спорту. Однак спостерігається значний інтерес до вивчення цього варіативного модуля. Про своє бажання вивчати цей вид спорту висловилися 12,8 % школярів. Вони вважають, що вивчення городків урізноманітнили уроки фізичного культури. Узагальнені результати опитування учнів 8-х класів занесені до табл. 1.

Висновки. Проведене нами дослідження засвідчує, що рівень впровадження варіативних модулів навчальної програми не завжди відповідає стану матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів та інтересам учнів. Види спорту, які вивчаються у школах, викликають менший інтерес у школярів, ніж ті види спорту, які учителями фізичної культури не впроваджуються. Реальний стан впровадження таких видів спорту, як волейбол, баскетбол, легка атлетика, футбол практично відповідають наявній матеріально-технічній базі навчальних закладів. Проте, інтерес учнів до вивчення цих видів спорту значно нижчий. Настільний теніс, плавання, бадмінтон, гандбол, аеробіка, професійно-прикладна фізична підготовка, аквааеробіка, гирьовий спорт викликають високий інтерес та зацікавленість у школярів, але у школах не має належної матеріальної бази для впровадження цих видів спорту. Тому, на нашу думку, учителі фізичної культури і керівники навчальних закладів повинні

враховувати інтереси дітей та покращувати забезпечення інвентарем та обладнанням ті варіативні модулі навчальної програми, які викликають зацікавленість у школярів.

Література

1. Фізична культура в школі: 5-11 класи: методичний посібник / за заг. ред. Дятленка С.М. – К : Літера ЛТД, 2011 – 367 с.
2. Сороколіт Н.С. Удосконалення фізичного виховання учнів 5-9 класів із застосуванням варіативних модулів навчальної програми : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 «Фіз. культура, фіз. виховання різних груп населення» / Сороколіт Наталія Стефанівна; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Л., 2015. – 20 с.
3. Сороколіт Н.С. Готовність учителів фізичної культури працювати в умовах модульної навчальної програми / Н.С. Сороколіт // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – К., 2013. – С. 243–247.
4. Сороколіт Н.С. Фізичне виховання школярів в умовах модульного навчання / Н.С. Сороколіт // Молода спортивна наука : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2013. – Вип. 17, т. 2. – С. 208-211.
5. Шиян О. І. Проблеми впровадження варіативної складової навчальної програми /

О. І. Шиян, Н.С. Кравченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 9. – С. 104 – 107.

6. Безверхня Г. В. Формування ціннісних орієнтацій в процесі фізичного виховання студентів / Г. В. Безверхня, М. І. Маєвський // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2010. – № 1. – С. 10–13.
7. Москаленко Н. Науково-теоретичні основи інноваційних технологій у фізичному вихованні / Наталія Москаленко // Спортивний вісник Придністров'я, Дніпропетровськ: Інновація, № 2, 2015. – С. 119–124.
8. Москаленко Н., Алфьоров О. Організаційно-методичні аспекти сучасного уроку фізичної культури / Наталія Москаленко, Олександр Алфьоров // Спортивний вісник Придністров'я, 2016. – С. 196–200.
9. Ріпак М. Ставлення учнів середнього шкільного віку до занять фізичними вправами / Мар'яна Ріпак, Ігор Ріпак, Галина Маланчук [та ін.] // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Л., 2014. – Вип. 18, т. 2. – С. 127 – 132.
10. Голик А. Ставлення учнів 5–11 класів до фізичної культури особистості / Альона Голик // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Л., 2014. – Вип. 18, т. 2. – С. 33–38.

